

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

24 marca 2023 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie w XII Wydziale Karnym w składzie:

Przewodnicząca: SSO Katarzyna Stasiów

Protokolant: Paulina Powązka-Płóciennik

przy udziale prokuratorów Krzysztofa Stańczuka i Roberta Makowskiego

oraz I Prezesa Sądu Najwyższego

po rozpoznaniu w dniach 8 i 24 marca 2023 roku

sprawy z wniosku **W. K.**

przeciwko Skarbowi Państwa

o odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za krzywdę doznaną z tytułu tymczasowego aresztowania wnioskodawcy w okresie od 21 stycznia 1982 r. do 30 lipca 1982 r. oraz od 9 listopada 1982 r. do 9 grudnia 1982 r.

na podstawie art. 8 ust. 1 i 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 roku Nr 34, poz. 149 ze zm.)

I. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy W. K. kwotę 20 250 (dwudziestu tysięcy dwustu pięćdziesięciu) złotych tytułem odszkodowania oraz kwotę 112 500 (stu dwunastu tysięcy pięciuset) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od obu kwot od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie wniosek oddala;

III. kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE		
Formularz UWO	Sygnatura akt	XII Ko 32/22
1. WNIOSKODAWCA		
W. K.		
1. ZWIĘZŁE PRZEDSTAWIENIE ZGŁOSZONEGO ŻĄDANIA		

1.	Odszkodowanie (kwota główna)	Odsetki
	83 336 złotych	tak
2.	Zadośćuczynienie (kwota główna)	Odsetki
	300 000 złotych	tak
3.	Inne	

1.3. Ustalenie faktów				
0.1.3.1. Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty	
		<p>W. K. przez cały czas istnienia (...) Związku Zawodowego (...) był jego członkiem. Należał również do Stowarzyszenia (...) za Przekonania i był przewodniczącym Oddziału M. (...).</p> <p>Przed 1982 rokiem pracował on jako motorniczy tramwajowy i zarabiał kwotę odpowiadającą obecnej kwocie 4 500 złotych netto. Jego żona nie musiała pracować, zajmowała się córką urodzoną w (...) roku.</p>	<p>kopie dokumentów zeznania wnioskodawcy</p>	<p>k. 6-82, 89-232 k. 272v-273, 278</p>

21 stycznia 1982 r. wnioskodawca uczestniczył w tajnym spotkaniu dotyczącym pisma (...) zawieszono w związku z wprowadzeniem stanu wojennego. W trakcie tego zebrania jego członkowie zostali zatrzymani.

Wnioskodawca został przewieziony do jednostki milicji w O. i na kilka godzin został umieszczony w celi stworzonej we wnęce w ścianie o bardzo małej powierzchni i bez żadnego wyposażenia.

Pomieszczenie było na tyle wąskie, że nie można było tam być usiąść. Potem W. K. został zaprowadzony wraz z innymi zatrzymanymi do busa, gdzie znęcało się nad nim kilku nietrzeźwych funkcjonariuszy Zmotoryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej. Wnioskodawca był przez nich uderzany w głowę, w twarz, bity pałkami, kopany.

Jedno kopnięcie spowodowało pęknięcie łętki w lewym kolanie. Spowodowało to konieczność jej

usunięcia po 2-3 latach, a wkrótce wnioskodawca przejdzie zabieg wstawienia endoprotezy.

Z O. wnioskodawca został przewieziony do siedziby Komendy (...) Milicji Obywatelskiej w Pałacu (...) i tam przebywał kilka dni w izbie zatrzymań, a następnie został osadzony w Areszcie Śledczym W. (...). Zwolniony został 30 lipca 1982 r.

W Pałacu (...) było wielu zatrzymanych a mało miejsca, więc W. K. musiał spać na podłodze na cienkim sienniku. Tam też wnioskodawca przeszedł upokarzające przeszukanie osoby, w trakcie którego się z niego śmiano.

Natomiast w areszcie przy ul. (...) warunki były lepsze – wnioskodawca był w 4 osobowej celi, każdy miał łóżko. Rzadko były organizowane spacer, a jeśli były, to bardzo krótkie. Na skutek nieodpowiedniego jedzenia W. K. nabawił się tam wrzodów żołądka. Przez wiele lat miał

problemy z układem pokarmowym, a obecnie schorzenie jest zaleczone.

Osadzenie spowodowało rozłąkę z żoną i 3 letnią córką. Kontakt wnioskodawcy z dzieckiem w trakcie odwiedzin okazał się zbyt trudny emocjonalnie dla obu stron, więc nie był kontynuowany.

14 marca 1983 r. wyrokiem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy VI K 21/83 W. K. został uznany za winnego tego, że w styczniu 1982 r. w W. i Ś. poprzez upowszechnianie zabronionych druków publicznie nawoływał do nieposłuszeństwa ustawom i prawnym rozporządzeniom organów państwowych i za to na podstawie art. 282 k.k. został skazany na karę 2 lat ograniczenia wolności. Kara nie została wykonana z uwagi na umorzenie postępowania karnego postanowieniem z 8 sierpnia 1983 r. na podstawie ustawy z 21 lipca 1983 r. o amnestii.

Sąd Najwyższy
wyrokiem z 20
października 1994
r. II KRN 195/94
uchylił
postanowienie o
amnestii i
uniewinnił W. K. od
popelnienia
zarzucanego mu
czynu.

Drugi raz W. K.
był aresztowany od
9 listopada 1982
r. do 9 grudnia
1982 r. Początkowo
przez 5-6 dni
wnioskodawca
przebywał w izbie
zatrzymań jednostki
Milicji przy ul. (...)
w W.. W celi
czteroosobowej było
12 zatrzymanych,
którzy musieli spać
na zmianę, bo
nie było miejsca,
żeby wszyscy naraz
się położyli. Później
został przewieziony
do Aresztu
Śledczego W. (...).
Tam przebywał w
celi z 30 osobami, ale
warunki noclegowe
były lepsze niż na
ul. (...), bo każdy
miał łóżko. Bardzo
złe było wyżywienie
– jeszcze gorsze niż
w AŚ M., najczęściej
była to jedynie kasza
z sosem.

Sąd Wojewódzki w
Warszawie
wyrokiem z 27
grudnia 1982 r.
w sprawie IV K

655/82 uznał W. K. za winnego tego, że 9 listopada 1982 r. w W. w miejscu publicznym rozrzucał ulotki o treści nawołującej do nieposłuszeństwa i przeciwdziałania ustawie i na podstawie art. 282 k.k. skazał go na 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres 2 lat.

Sąd Najwyższy w sprawie IV K 655/82 6 kwietnia 1983 r. po rozpoznaniu rewizji obrońcy oskarżonego zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kara pozbawienia wolności nie została wykonana.

Wyrokiem Sądu Najwyższego II KRN 369/93 z 10 lutego 1994 r. na skutek rewizji nadzwyczajnej zmienił powyższe wyroki obu instancji w ten sposób, że W. K. uniewinnił od popełnienia zarzucanych mu czynów.

Przez pierwsze trzy miesiące pierwszego aresztu wnioskodawca

otrzymywał wynagrodzenie za pracę, a po upływie tego czasu został zwolniony z zakładu pracy. Po zwolnieniu nie chciano go zatrudnić z powrotem z uwagi na utratę zdolności służby w zmilitaryzowanym zakładzie pracy. Nie udało mu się zdobyć stałego zatrudnienia do lata 1985 r. Zawsze musiał złożyć świadectwo pracy, z którego wynikało, że przyczyną rozwiązania ostatniej umowy o pracę było tymczasowe aresztowanie związane z toczącym się procesem karnym. Do 1985 r. wnioskodawca pracował nielegalnie.

Z powodu schorzeń nabytych w areszcie śledczym wnioskodawca nie poniósł żadnych kosztów. Leczył się w ramach ubezpieczenia zdrowotnego.

23 sierpnia 1984 r. wobec W. K. zastosowano dozór Milicji Obywatelskiej polegający na meldowaniu się 4

		<p>razy w tygodniu w Dzielnicowym Urzędzie Spraw Wewnętrznych (...). Środek zapobiegawczy był stosowany do 13 listopada 1984 r.</p> <p>Postanowieniem z 31 grudnia 1984 r. śledztwo w sprawie, w której stosowano dozór, zostało umorzone przez prokuratora wobec braku dowodów popełnienia przestępstwa. W. K. miał w tym postępowaniu zarzut, że 21 sierpnia 1984 r. w W. przewoził w zamiarze rozpowszechniania wydane bez wymaganego zezwolenia publikacje pt. „(...)” oraz (...), tj, popełnienia czynu z art. 45 ustawy z 25 stycznia 1984 r. prawo prasowe.</p>		
--	--	--	--	--

<p>0.1.3.2. Fakty uznane za nieudowodnione</p>				
---	--	--	--	--

Lp.		Fakt	Dowód	Numer karty

	brak			

4. ocena DOWODÓW		
o.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 3.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
	dokumenty uznane za ujawnione	Sąd Okręgowy w Warszawie uznał zgromadzony w sprawie ogół dokumentów za w pełni wiarygodny. Dokumenty zostały sporządzone zgodnie z przepisami prawa, we właściwym trybie i formie oraz przez uprawnione i właściwe do tego organy (osoby). Żadna z osób, w tym wnioskodawca, nie kwestionowała ich wiarygodności.
	zeznania wnioskodawcy	Sąd dał wiarę zeznaniom W. K.. Brak jest dowodów kwestionujących ich treść. Są one potwierdzone dowodami z dokumentów. Świadek zeznawał spontanicznie, logicznie i spójnie. Przyznawał również okoliczności dla niego niekorzystne, co spowodowało uznanie wszystkich jego wypowiedzi za w pełni prawdziwe.
o.1.Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów o.2.(dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 3.1 albo 3.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu
1.PODSTAWA PRAWNA		

Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 1991r. Nr 34, poz. 149 z późn.zm.)	art. 481 kodeksu cywilnego	
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
W świetle dokumentacji archiwalnej z Instytutu Pamięci Narodowej i zgodnych z jej treścią zeznań wnioskodawcy nie ma żadnych wątpliwości, że wobec wnioskodawcy dwukrotnie stosowano tymczasowe aresztowanie w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Odszkodowanie z art. 8 – zgodnie z treścią art. 11 ustawy - przysługuje osobom, wobec których nie może zapaść postanowienie o uznaniu ich orzeczeń za nieważne, gdyż je uniewinniono albo postępowanie przeciwko nim umorzono z przyczyn określonych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.		
Zadośćuczynienie		
2.	Kwota główna	Odsetki
art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa	art. 481 kodeksu cywilnego	

Polskiego (Dz.U. z 1991r. Nr 34, poz. 149 z późn.zm.)		
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
<p>W świetle dokumentacji archiwalnej z Instytutu Pamięci Narodowej i zgodnych z jej treścią zeznań wnioskodawcy nie ma żadnych wątpliwości, że wobec wnioskodawcy dwukrotnie stosowano tymczasowe aresztowanie w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Zadośćuczynienie z art. 8 – zgodnie z treścią art. 11 ustawy - przysługuje osobom, wobec których nie może zapaść postanowienie o uznaniu ich orzeczeń za nieważne, gdyż je uniewinniono albo postępowanie przeciwko nim umorzono z przyczyn określonych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.</p> <p>Wskazać jeszcze należy, że art. 552 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 i art. 11 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy wyraźnie ogranicza prawo do dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia. Przysługuje ono za szkodę i krzywdę związane z tymczasowym aresztowaniem, ale nie przysługuje z tytułu represji niewynikających bezpośrednio z zastosowania aresztu czy dyskomfortu związanego ze stosowaniem dozoru Milicji Obywatelskiej.</p>		
Inne		
3.	Koszty sądowe	
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		

Przepis art. 13 ww. ustawy przewiduje, że koszty postępowania w sprawach objętych ustawą ponosi Skarb Państwa.		
1.ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU W PRZEDMIOCIE ŻĄDANIA		
Zwięźle o powodach rozstrzygnięcia		
Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
<p>Sąd uwzględnił wniosek o odszkodowanie w zakresie pozbawienia wnioskodawcy wynagrodzenia w okresie aresztowania. W. K. łącznie był pozbawiony wolności przez czas około siedmiu i pół miesiąca. Strony nie kwestionowały faktu jego zarobków w tamtym czasie w wysokości odpowiadającej kwocie 4 500 złotych w aktualnych warunkach – przy uwzględnieniu denominacji i aktualnej wysokości wynagrodzeń za pracę motorniczego tramwaju.</p> <p>Przez pierwsze trzy miesiące aresztu wnioskodawcy wypłacano pensję, stąd uwzględniono czas 4,5 miesiąca pozostawania bez wynagrodzenia. Dało to kwotę 20 250 złotych.</p> <p>Poza odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa w trybie niniejszego postępowania pozostają natomiast inne przejawy represji za działalność związaną z walką o niepodległy byt Państwa Polskiego, takie jak zmuszenie wnioskodawcy do przejścia na gorzej płatne stanowisko (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 maja 2009 r., II AKa 138/09,</p>	<p>Odsetki zostały zasądzone wobec zawarcia we wniosku takiego żądania.</p> <p>W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych niezasadne jest twierdzenie pełnomocnika wnioskodawcy, iż ustawowe odsetki od kwot odszkodowania i zadośćuczynienia nie powinny być zasądzone od chwili uprawomocnienia się wyroku, lecz od dnia złożenia wniosku.</p> <p>Odsetki takie są bowiem wynagrodzeniem za opóźnienie w zapłacie sumy pieniężnej, która jest już wymagana, i dlatego należy uznać, że za czas do wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia odszkodowawczego odsetki nie przysługują.</p> <p>Inna droga nie została przez ustawodawcę przewidziana, a więc tylko orzeczenie sądowe określa, od kiedy roszczenie jest wymagalne.</p>	

<p>LEX nr 553857, postanowienie Sadu Najwyższego z 10 stycznia 2013 r., IV KK 292/12). Represje te były skutkiem działalności społecznej wnioskodawcy, toczących się przeciwko niemu postępowań karnych, a nie samego faktu stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Jeśli zatem teoretycznie można byłoby przyjąć, że powyższe spowodowało powstanie szkody materialnej, za którą państwo winno ponieść odpowiedzialność cywilnoprawną, to z pewnością podstawy tej odpowiedzialności nie zawiera art. 8 ust. 1 ustawy z 23.02.1991 r. – wobec brzmienia art. 552 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 i art. 11 ust. 1.</p>		
<p>Zadośćuczynienie</p>		
<p>2.</p>	<p>Kwota główna</p>	<p>Odsetki</p>
<p>Zasądzając zadośćuczynienie, sąd miał na względzie nie tylko czas trwania rzeczywistego pozbawienia wolności W. K., ale także stres związany z niehumanitarnym sposobem traktowania wnioskodawcy, trudne chwile w czasie pozbawienia wolności – upokarzające oględziny osoby, pobicie przez zomowców, spanie na zmianę ze współosadzonymi, przebywanie w celi wielkości szafy, złe warunki pobytu w aresztach i izbach zatrzymań w związku z przeludnieniem, złym jedzeniem, brakiem odpowiedniej ilości ruchu, rozstanie z rodziną, fakt, że były to pierwsze zetknięcia z warunkami aresztu śledczego, młody wiek w czasie aresztowań, nabycie chorób przewlekłych – uszkodzenia kolana i wrzodów żołądka.</p>	<p>Uzasadnienie zasądzenia odsetek jak przy odszkodowaniu.</p>	

<p>Przyznanie osobie represjonowanej zadośćuczynienia nie może być wygórowane i prowadzić do bezpodstawnego wzbogacenia, wysokość przyznanego zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 listopada 2012 r., sygn. akt II AKa 228/12). Zadośćuczynienie winno wyrównać doznane krzywdy ale też być „odpowiednie”, a ustalenie, jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, należy do sfery swobodnego uznania sądu.</p> <p>Dlatego też sąd uznał, że kwotą adekwatną do stopnia i rodzaju doznanych dolegliwości oraz czasu ich trwania, będzie kwota 112 500 złotych.</p> <p>W ocenie sądu żądana przez wnioskodawcę w tym zakresie kwota zadośćuczynienia 300 000 złotych jest zbyt wygórowana i dlatego też w części ponad kwotę 112 500 zł wniosek oddalono.</p>		
Inne		
3.	-	
1.Inne ROZSTRZYGNIĘCIA Zawarte w WYROKU		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	

1.Koszty procesu	
-------------------------	--

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
pkt IV sentencji wyroku.	Kosztami postępowania sąd obciążył Skarb Państwa na podstawie art. 13 ww. „ustawy rehabilitacyjnej”.

1.PODPIS